

Sissejuhatus

6. klassi eesti keele õppeprotsessi kirjeldus järgib eesti keele ainekava ja koosneb järgmistest osadest: õppevaldkonnad "Suuline ja kirjalik suhtlus", "Teksti vastuvõtt", "Tekstiloomed", "Õigekeelsus ja keelehoole". Iga õppevaldkonna alajaotuses on esitatud vastavad õpitulemused, õppesisu, põhimõisted, metoodilised soovitusel, lõiming, üldpädevuste kujundamine, seos läbivate teemadega ja valik soovitatavaid lisamaterjale.

Hindamise alus on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus (09.06.2010, § 29, § 30), põhikooli riiklik õppekava (06.01.2011, § 19, § 20, § 21, § 22 ja § 23) ja kooli õppekava. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

III kooliastmes hinnatakse õpilase suulist ja kirjalikku suhtlust, tekstide vastuvõttu, tekstiloomet, tekstide õigekeelsust.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused:

Õpilane:

- oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust;
- lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- oskab oma seisukohta põhjendada ja vajaduse korral sellest taganeda;
- oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet.

Õppesisu:

Suuline arvamuse avaldamine ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitlus ja tutvustus. Väite põhjendamine. Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestluse alustamine ja lõpetamine. Virtuaalkeskonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.

Põhimõisted: suhtlemine, etikett, aramus, e-kiri, vestlus, diskussioon, kõnejärg

Metoodika

Õpetaja:

- 1) arutab klassis koos õpilastega suhtlemise etiketi teemal: kuidas suhelda avalikus suhtlusolukorras, kuidas isiklikus; samuti sobivat keelekasutusest ametlikus ja tava-suhtluses;

- valib eakohased situatsioonid ja juhendab õpilasi rollimängudes;
- 2) tutvustab telefoni- ja mobiilisuhtluse etiketti; juhendab õpilasi telefoni- või mobiilivestluseks dialoogi koostamisel, esitamisel, kaaslaste esituse tagasisidestamisel ja hinnangu andmisel;
 - 3) tutvustab õpilastele tavakirja ja e-kirja ülesehitust ja osasid, ümbriku vormistamist; arutab õpilastega mõlema eeliste ja keelekasutusvõimaluste üle; suunab arvamuse avaldamist ja juhendab kirjade kirjutamist;
 - 4) teavitab ohtudest virtuaalkeskonnas suhtlemisel (video); arutab õpilastega internetiohutuse teemal;
 - 5) valib sobivad probleemsituatsioonid; suunab klassivestlust; diskussiooni;

Suhtlusolukordade rollimängude jaoks valib õpetaja eakohased ja sobivad teemad (näiteks vestlus arsti juures, vestlus õpetajaga, bussijuhiga, raamatukogu- või muuseumitöötajaga, kaupluses või kaubanduskeskuses müüjaga; juhuslik infoküsimine tänaval, sõbra kutsumine kinno, sünnipäevale vmt). Probleemülesanneteks võib õpetaja valida internetiohutuse teemaga sobivad situatsioonid: kuidas toimida, kui Facebook'is jagatakse luba küsimata sinu fotot?; sinu telefoninumbrit on jagatud ja telefonile hakkavad helistama pahatahtlikud noored? Jmt.

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) arutab õpetaja juhendamisel suhtlemisetiketi teemal; osaleb rollimängudes, paaris- ja rühmatöös;
- 2) annab kaaslastele tagasisidet, hindab klassikaaslase esinemist, avaldab tunnustust;
- 3) kirjutab tavakirja ja e-kirja;
- 4) avaldab arvamust õpetaja valitud antud teemal; osaleb klassivestluses ja diskussioonis; täiendab, vajadusel parandab kaaslast, nõustub kaaslasega jmt;
- 5) teeb kokkuvõtteid loetust ja kuuldust, vastab küsimustele;
- 6) osaleb probleemülesannete lahendamisel, põhjendab oma arvamust, teeb koostööd kaaslastega.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus. Teemakohaste näidetena on võimalik kasutada kirjandustekstide keelt (argikeel ja kirjakeel).

Sotsiaalsained. Sotsiaalsainete õppimise käigus omandatud teadmised toetavad inimsuhete mõistmist. Inimeseõpetuse tundides õpitut saab kasutada väitluse õppimisel (tervislike eluviiside, turvalisuse ja riskikäitumise teemadel).

Kehaline kasvatus. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Loodusained. Loodusteemalised tekstid õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.

Üldpädevuste kujundamine

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Rõhutatakse vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima.

Enesemääratluspädevus. Areneb suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi.

Õpipädevus. Arendatakse kuulamisoskust ja oma arvamuse kujundamist ning sõnastamist.

Suhtluspädevus. Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Digipädevus. Arendatakse suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas õppimisel; tekstide vormistamine arvutis arendab infotehnoloogia kasutamise oskusi.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevases tööelus. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme.

Keskfond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitlemise kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima.

Kultuuriline identiteet. Kujundatakse positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning välditakse eelarvamusliku suhtumise kujunemist.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Eri liiki teemade üle arutledes pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

Soovitavaid lisamaterjale

Ülesanne

Maia Bubnov, Reet Leets. Murdekeel. <http://keelesahtlid.weebly.com/murdekeel.html>
Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) osakond. [Telefonivestlused](#).

Tekst

Eva Palk. Targalt internetis (Õppematerjalid). <http://www.targaltinternetis.ee/wp-content/uploads/2015/12/rollimang-jagan-sinuga-koike.pdf>

Eva Palk. Targalt internetis (Õppematerjalid). <http://www.targaltinternetis.ee/wp-content/uploads/2015/12/rollimang-kiusatavast-kiusajaks.pdf>

Aare Kirna 2010. Kuidas kaitsta lapsi internetiohtude eest. <http://www.arvutikaitse.ee/kuidas-kaitsta-lapsi-internetiohtude-eest/>

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.

[Hindamismudelid](#).

Rajaleidja. [Suhtlemine kui oluline oskus karjääriteel](#).

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu

Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid. Eesmärgistatud kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine.

Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri.

Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.

Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid.

Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine.

Tarbe- ja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine

Põhimõisted: kokkuvõtte, konspekt, foto, karikatuur, reklaam, tarbetekst, põhjus, tagajärg

Metoodika

Õpetaja:

- 1) tutvustab õpilastele raadio- ja telesaadete erinevusi, peamiste ajakirjandusžanrite tunnuseid;
- 2) juhendab tööd eriliigiliste tekstidega;
- 3) tutvustab reklaamide mõjutusvõtteid;
- 4) suunab arutelu eakohastel päevakajalistel teemadel.

Soovitused võimalikeks praktilisteks tegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) vaatab ja kuulab saatekatekenderid, loeb ajakirjandustekste; võrdleb erinevaid žanre, toob välja sarnasusi ja erinevusi; täidab õpetaja antud ülesandeid;
- 2) loeb erinevaid tekste, vastab küsimustele, koostab ise teksti kohta küsimusi;
- 3) avaldab arvamust ette antud teemadel;
- 4) teeb kokkuvõtte kuuldu ja loetud tekstist.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus. Arendatakse suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpitakse lugema ja mõistma eri liiki tekste.

Võõrkeeled. Maailmakirjanduse autorite tekstide lugemine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu.

Sotsiaalsed. Erinevate ajaloo-, ühiskonna-, psühholoogiateemaliste tekstide lugemine ja analüüsimine aitab mõjutada maailmapildi kujunemist;

Loodusained. Loodusteemalised tekstid ja probleemülesanded aitavad kaasa loodusteadusliku mõtteviisi arengule ja keskkonnateadlikkuse kasvule.

Kunstiained. Pilttekstide analüüs ja illustatsioonide vaatlus soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalust ja ohte, kasutada eetilisel nüüdisaegseid tehnoloogiaid.

Üldpädevuste kujundamine:

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetilisel ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitlevate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded.

Õpipädevus. Arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega.

Digipädevus. Arendatakse suutlikkust kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuv ühiskonnas õppimisel; tekstide vormistamine arvutis arendab infotehnoloogia kasutamise oskusi.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine. Meediatekstide analüüsi kaudu juhatakse õpilasi märkama

ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskfond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Õpilast suunatakse olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklikke seisukohti ning neid väljendama.

Kultuuriline identiteet. Õpilasele pakutakse võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest;

Teabe keskkond. Õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas ning kasutama meediat teabeallikana.

Väärtused ja kõlblus. Õpilast suunatakse arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest. Emakeele väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Soovitavaid lisamaterjale

Audiovideo

[Eesti reklaamide kanal Youtube´is.](#)

Tekst

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.

[Euroopa keelemapp. Lugemine.](#)

Ülesanne

[PISA-testi näidisülesanded.](#)

Ülesanded tekstiliikide kohta.

Tekstiloomed

Õpitulemused:

- leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- koostab ning peab lühikese ettekande;
- tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;

- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult;
- esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju;
- vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Õppesisu:

Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine.

Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted.

Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega.

Lühiettekanne ja esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

Kiri, ümbriku vormistamine.

Põhimõisted: eeltöö, kava, mõttekaart, sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus, mustand, alustekst, fakt, arvamus, ettekanne, esitlus, kiri

Metoodika

Õpetaja:

- 1) tutvustab eeltöö variante: mõistekaart, kava, ajurünnak, sh seda, kuidas valida sobivad märksõnu; juhendab erinevate võimaluste rakendamist.
- 2) tutvustab kirjandi ülesehitust ning juhendab näidiskirjandi analüüsimisel;
- 3) valib pildi, skeemi, diagrammi või tabeliga alusteksti, et õpilastel oleks võimalus leida ja sõnastada selle põhjal probleem;
- 4) selgitab kirjutamise protsessi, korraldab kirjandite vahetamise ja selgitab, kuidas ja mille kohta anda tagasisidet.
- 5) tutvustab kirja kirjutamise ja ümbriku vormistamise reegleid;
- 6) juhendab teatmeteosest ja/või internetist info otsimisel, erinevatest allikatest pärit info võrdlemisel ja lühiettekanne tegemisel; valib selleks sobivad valdkonnad ja teemad; suunab õpilasi järgima privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetikat;

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) teeb kirjutamise eeltöö, kasutades kõiki võimalusi (mõistekaart, kava, ajurünnak);
- 2) analüüsib õpetaja juhendamisel näidiskirjandit;
- 3) loeb alusteksti, sõnastab selle põhjal probleemi, valib sobiva eeltöö variandi, kirjutab kirjandi mustandi;
- 4) loeb kaasõpilase tööd ning analüüsib seda juhendi järgi; kirjutab töö lõppu kommentaarid, samuti tagasiside.
- 5) kirjutab tagasisidest lähtuvalt kirjandi puhtandi;
- 6) kirjutab kirja, vormistab ümbriku ja saadab adressaadile;
- 7) leiab infot teatmeteostest ja/või internetist; võrdleb eri allikatest pärit infot, eristab olulise

- ebaolulisest;
8) koostab lühiettekande, järgides avalikus keskkonnas suhtlemise eetikat.

Lõiming ja ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus. Õpitakse kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada.

Sotsiaalne. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist, et osata luua uusi tekste.

Loodusained. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad kujutluspiltide teket, aidates oma tekste luua

Tehnoloogia. Kujuneb oskus kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel.

Üldpädevuste kujundamine

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Õpipädevus. Arendatakse oskust koostada eri liiki tekste ning kujundada oma arvamus ja seda sõnastada.

Suhtluspädevus. Kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine: Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus: Kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlblisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

Soovitavaid lisamaterjale

Tekst

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.

[Hindamismudelid](#).

Ülesanne

Inna Gorbunova 2013. [Kirja kirjutamine](#).

[Miksike. Kirjeldav kirjand.](#)

[Miksike. Jutustav kirjand.](#)

[Miksike. Arutlev kirjand.](#)

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- oskab kasutada veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsidest ja hinnates.

Õppesisu

Kirjakeel, argikeel ja murdekeel

Häälikuõpetus ja õigekiri

g, b, d s-i kõrval. Tähe *h* õigekiri. Tähtede *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete *-gi* ja *-ki* õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.

Tähtede *f* ja *š* õigekiri. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Sõnavaraõpetus

Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides.

Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.

Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus

Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik*- ja *ne*-liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited.

Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne*- ja *line*-liitelised omadussõnad).

Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.

Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis.

Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus

Liitlause. Liitlauseste sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.

Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel.

Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi.

Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirjateemad

Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.

Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.

Põhimõisted: kirjakeel, argikeel, murdekeel

Metoodika

Õpetaja:

- 1) kasutab riiklikule õppekavale vastavaid õppematerjale, samuti veebimaterjale;
- 2) kasutab erinevaid aktiivõppe meetodeid (paaris- ja rühmatöö);
- 3) suunab kasutama digivahendeid ja sõnaraamatuid;
- 4) juhendab info otsimisel erinevatest allikatest
- 5) laseb õpilastel kuulata helifaile suulise keele kohta, samuti murdekeelseid raadiosaateid;
- 6) suunab kasutama sõnastikke, sõnaraamatuid, teatmeteoseid jm;
- 7) tutvustab kokku- ja lahkukirjutamise põhimõtteid ja olulisemaid reegleid; annab lahendada ülesandeid keelendite kokku või lahku kirjutamise otsustamiseks;
- 8) selgitab liht- ja liitlauseste kirjavahemärgistamise reegleid, toob näiteid;
- 9) tuletab õpilastele meelde varem õpitud otsekõne kirjavahemärgistamise reeglid; annab harjutamiseks vastavad ülesanded;
- 10) selgitab suure ja väikese algustähe kasutamist nimede, nimetuste ja pealkirjade kirjutamisel;
- 11) tutvustab lühendite kasutamise tavasid ja õigekirja;
- 12) õpetab võrdlusastmeid ja nende moodustamist;
- 13) juhendab harjutamisel ja tööülesannete lahendamisel;
- 14) suunab kasutama digivahendeid jpm.

Soovitused võimalikeks õppetegevusteks

Õppetegevuse käigus õpilane:

- 1) kuulab salvestatud argi- ja kirjakeele tekste, võrdleb õpetaja juhendamisel argi- ja kirjakeelt;
- 2) kuulab kihnu-, mulgi-, setu- ja võrukeelseid uudiseid Vikerraadiost;
- 3) tutvub murdekeelsete trükistega (nt võrukeelne aabits; murdekeelsed luuletused jm); uuriv kaardilt, kuidas Eesti murded jagunevad;
- 4) loeb tekste sõnavara muutumise kohta, arutleb õpetaja juhendamisel uudissõnade, murdesõnade ja slängi kasutamise üle;
- 5) kasutab erinevaid sõnaraamatuid;
- 6) õpib täheortograafia põhireegleid ja järgib neid oma tekstide kirjutamisel;
- 7) kontrollib õigekirja ja käändsõna põhivorme sõnaraamatust (nii raamatu- kui ka veebivariandist);
- 8) tutvub käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglitega ja harjutab reeglite järgmist vastavate ülesannete abil;

- 9) õpib koondlause ja lihtsama liitlause kirjavahemärgistamise reegleid ja järgib neid lauseid moodustades ja tekste luues;
- 10) õpib otsekõne (kõik kolm saatelause ja otsekõne järjestamise võimalust), sh ütte kirjavahemärgistamist ja kasutab õpitud tekstiloomes;
- 11) tutvub algustäheõigekirja reeglitega ja järgib neid nimede, nimetuste ja pealkirjade kirjutamisel;
- 12) õpib kasutama lühendeid ja harjutab nende õigekirja;
- 13) tutvub omadussõna võrdlusastmete ja nende kasutamisega;
- 14) koostab ise etteütluse tekste kaaslaste õigekirja kontrollimiseks.

Lõiming ja üldpädevuste kujundamine

Ainetevaheline lõiming

Kirjandus: Ilukirjandustekstide kasutamine õigekirja õppimiseks ja harjutamiseks.

Võõrkeeled: Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeele õppimist.

Matemaatika: Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Sotsiaalsed: Riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õigekirja õppimist kinnistatakse konkreetsete näidetega ajaloo- ja ühiskonnatundides.

Loodusained: Loodusteemalised tekstid õppekirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.

Tehnoloogia: Kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevat võimalusi nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpikeskkonna kujundamisel.

Üldpädevuste kujundamine

Kultuuri ja väärtuspädevus: Rõhutatakse keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust.

Enesemääratluspädevus: Loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus: Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Õpipädevus: arendatakse erinevatest allikatest teabe hankimist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus: Pannakse alus õpilaste tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Lõiming läbivate teemadega

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine: Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus: Kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kultuuriline identiteet: Keele kui rahvuskultuuri kandja toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre).

Teabekeskond: Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstiloome eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon: Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi,

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi.

Soovitavaid lisamaterjale

Veebileht

E-keelenõu. EKI. <http://kn.eki.ee/>

Sõnaraamat

ÕS 2013. <http://www.eki.ee/dict/qs/>

Eesti fraseologismide elektrooniline alussõnastik – FES. <http://www.folklore.ee/justkui/sonastik/>

Eesti keele seletav sõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/ekss/>

Väike murdesõnastik. <http://www.eki.ee/dict/vms/>

Fraseoloogiasõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/frs/>

Uute sõnade sõnastik. <http://portaal.eki.ee/uuedsonad.html>

Slängisõnaraamat. <http://www.eki.ee/dict/slang/>

Keeleveeb. <http://www.keelevaab.ee/>

Õppematerjal ja ülesanded

[Avalikud ülesanded eksamite infosüsteemis.](#)

Erinevate keeleõpetuslike teemade materjalid:

Lemme Sulaoja, Mare Kütt. <http://varasalv.weebly.com/eesti-keel.html>

Tuuli Koitjärv. <http://www.getwapps.com/eestikeel>

Mare Hallop. <http://keelkirjandus.weebly.com/>

Erika Rummel. Õigekirjaharjutused. <https://opetaja.edu.ee/ortograafia/>

Sünonüümid. <http://www.miksike.ee/docs/lisa/6klass/1eesti/emakeel/sunon2.htm>

Tartu Ülikooli eesti keele (võõrkeelena) osakond. Antonüümid, sünonüümid.

<http://www.ut.ee/keelevaab2/kursused/12-synonueuamid-antonueuamid/68-1-harjutus-antonueuamid>

Anna Dovgun 2011. [Tegusõnade pööramine.](#)

Ellen Aunin 2012. [H sõna alguses.](#)

[Keelenõuande testid.](#)

Tekst

Kersti Pilt 2014. [Huumori eri vormide kasutamine eesti keele õpetamisel 4. klassis \(magistritöö\).](#)

Magistritöö lõpus on töölehed erinevate teemade õpetamiseks, nt liitsõnade õigekiri, tegusõnade õigekiri, otsekõne, piltlikud väljendid.

Eve Kikas. [Õppimine ja õpetamine I ja II kooliastmes](#), lk 231–242.